

Каїра Л.Г., к.т.н., доцент
кафедра міжнародної економіки
Національний університет
харчових технологій

ВИЩА ОСВІТА В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

***Анотація.** Висвітлено основні ознаки освіти в сучасному інформаційному суспільстві. Проаналізовано одну з важливих ознак випереджувальної освіти – «освіти впродовж життя». Визначено роль університетів як центрів неперервного навчання.*

***Ключові слова:** випереджувальна освіта, інформаційне суспільство, «неперервне навчання»*

Рівень економічного розвитку будь-якої держави прямо залежить від рівня освіченості громадян та їх здатності бути конкурентоспроможними як в професійній сфері так і в особистому житті. Для забезпечення конкурентоспроможності на ринку праці фахівці мають бути професійно мобільними, здатними оперативно приймати ефективні управлінські рішення, що потребує постійного професійного розвитку та самовдосконалення упродовж всього життя, черпаючи необхідні знання з інформаційного контенту. Сучасне інформаційне суспільство об'єктивно вимагає, щоб освіта була випереджувальною та відповідала тенденціям розвитку в майбутньому, забезпечувала формування у здобувачів вищої освіти високого рівня інформаційної компетентності, упевненої орієнтації у веб-середовищі та інформаційному просторі.

Освіта в інформаційному суспільстві має наступні ознаки [1]:

- людський вимір знань (з урахуванням того, що останні не можуть бути суто раціональними, а мають набути особистісного забарвлення, стати індивідуально значущими для людини);

- перетворення знань на інформаційний товар, якість якого залежить від творчого потенціалу особистості;
- інтернаціональний характер знань, внаслідок чого вони набувають глобального змісту й змінюють конфігурацію геополітичних сфер впливу у світі;
- міждисциплінарність, проблемна орієнтованість та інтегративність знань, що актуалізує значення їх фундаменталізації, здатності задовольняти потреби вирішення нових, нестандартних завдань;
- мережевий характер процесу створення і поширення нових знань, головними елементами якого стають вузли (окремі люди, групи людей, установи та організації). Сучасні бази даних і бази знань у різних розділах науки відіграють роль гігантських «сховищ» для нескінченних фактів та базових істин, а глобальні комп'ютерні мережі стають потужними інструментами для високошвидкісного доступу до них з будь-яких куточків світу. За цих умов важливу роль відіграє вміння людини оперувати новим видом інформації – метаданими – великими масивами, кластерами уніфікованих за певною ознакою даних і знань, здійснювати пошук та виокремлення метаданих зі світових інформаційних ресурсів, цілісно аналізувати їх при виконанні досліджень і розв'язанні нових проблем.

Аналіз показав, що серед основних ознак освіти в інформаційному суспільстві важливе місце займає «неперервність оволодіння знаннями». Оскільки, в умовах сучасного світу люди не можуть здобути освіту раз і назавжди, а мусять постійно вчитися, відбулася зміна освітньої парадигми індустріального суспільства - «Освіта на все життя» на парадигму інформаційного суспільства - «Освіта впродовж життя». Іноді вживається ще поняття «навчання протягом життя», «неперервне навчання», «постійне, добровільне та мотивоване навчання», (англ. *lifelong learning* – LLL); «освіта протягом усього життя», «освіта впродовж життя», «безперервна освіта» (англ. **lifelong education**); «продовжена освіта» (англ. **continuing education**).

Ідею про неперервність освіти деякі дослідники знаходять ще в Аристотеля, Сократа, Платона, Конфуція, Сенеки. Вперше концепція «неперервної освіти» була представлена у 1965 році на форумі ЮНЕСКО видатним теоретиком П. Ленграндом, яка базувалася на глобальній концепції «єдності світу».

У Меморандумі «освіта впродовж життя» [2] окреслено її основні принципи: 1) нові базові знання і навички для всіх (комп'ютерна грамотність, іноземні мови, технологічна культура, підприємництво та соціальні навички) з метою отримання й поновлення навичок, необхідних для включення людини в інформаційне суспільство; 2) збільшення інвестицій у людські ресурси з метою підняття пріоритету людей; 3) інноваційні методики викладання й навчання; 4) нова система оцінки отриманої освіти; 5) активізація використання інформаційних технологій.

Вже сьогодні ми розуміємо, що «навчання протягом життя» – це не просто гасло, воно має власний вектор розвитку й чинить випереджувальний вплив, перш за все на економічну та політичну сфери, на національну та економічну безпеку, на науку та ідеологію. Багато людей протягом життя змінює свої професії – це реальність.

Зниження компетентності на 50% унаслідок появи нової інформації свідчить, що для багатьох професій цей період настає менш ніж через 5 років. Іншими словами, стосовно системи вищої освіти втрата знань настає раніше, ніж закінчується навчання, а тому вирішити цю проблему можна шляхом запровадження безперервної освіти [3].

Нормою сьогодення є той факт, що люди за життя опановують з десятків професій, а не 2-3, як колись. Аналіз показав, що вимоги працедавців до працівників підвищуються. За результатами опитування, проведеного в США, вимоги до працівників складаються таким чином [4]:

Leadership [лідство] – 80,1%;

Ability to work in a team [здатність до праці в команді] – 78,9%;

Communication skills (written) [комунікаційні вміння (письмові)] – 70,2%;

Problem-solving skills [вміння розв'язувати проблеми] – 70,2%;

Communication skills (verbal) [комунікаційні вміння (усні)] – 68,9%;

Strong work ethic [етика праці] – 68,9%;

Initiative [ініціативність] – 65,8%;

Analytical/quantitative skills [аналітичні/квантитативні вміння] – 62,7%;

Flexibility/adaptability [гнучкість/адаптивність] – 60,9%;

Technical skills [технічні вміння] – 59,6%.

В моделі «навчання протягом життя» університети мають розробляти програми спільно з працедавцями та здобувачами знань, їм належить сісти за стіл разом зі своїми студентами й відверто поговорити про їхні професійні потреби та очікування. Однаково важливо відповідати на зміни, що відбуваються на ринку праці й запрошувати працедавців, щоб спільно з ними обговорювати їхні професійні потреби [5]. За результатами таких обговорень університети мають враховувати пропозиції стейкхолдерів і щорічно оновлювати освітньо-професійні програми підготовки та перепідготовки фахівців будь-якої спеціальності з урахуванням тенденцій розвитку вищої освіти в інформаційному суспільстві.

У контексті «навчання впродовж життя» університети повинні зрозуміти, що вони мають стати тими середовищами, в яких освітні послуги надають безперервно. Для університетів «навчання протягом життя» надає широкий спектр можливостей, широкий спектр бізнес-послуг. В інформаційному суспільстві знання стало товаром, досить прибутковим та з великим попитом. Вища освіта розглядається як товар, який можна експортувати або імпортувати, вона виходить на рівень світового ринку. Сьогодні у деяких країнах світу діють міжнародні центри, які розробляють проблематику і координують програми й інформаційний обмін з питань «неперервної освіти».

В Україні з метою забезпечення професійного потенціалу для сучасної економіки, сприяння міжнародній конкурентоспроможності держави, задоволення освітніх потреб громадян різного віку розроблено Національну доктрину розвитку освіти, де передбачено, що державна політика щодо «неперервної освіти» здійснюється з урахуванням світових тенденцій розвитку «освіти впродовж життя», соціально-економічних, технологічних і соціокультурних змін.

Висновки. Значення освіти в житті людини зростає, і тому вона не може обмежуватися лише періодом навчання в школах та університетах. Нагальна потреба в постійному підвищенні рівня знань привела до появи такого цікавого феномену в сучасному суспільному житті, як «неперервна освіта». Сьогодні «неперервна освіта» - світова тенденція, системотвірним фактором якої є суспільна потреба у постійному розвитку особистості кожної людини. Вища освіта має відповідати сучасним тенденціям інформаційного суспільства, носити випереджувальний характер та слугувати людям впродовж життя, а університети мусять розширити своє охоплення, оновити свої структурні компоненти і стати центрами «неперервного навчання».

Література

1. Згуровський М. Шлях до інформаційного суспільства – від Женеви до Тунісу / М. Згуровський // Дзеркало тижня. 2020. № 34(562). С. 4–6.
 2. A Memorandum on Lifelong Learning. Commission of the european communities. URL: http://arhiv.acs.si/dokumenti/Memorandum_on_Lifelong_Learning.pdf.
 3. Peter T. Knight. The Half-Life of Knowledge and Structural Reform of the Education Sector for the Global Knowledge-Based Economy: <https://bit.ly/32K40wu>
 4. Job Outlook 2021, National Association of Colleges and Employers
 5. Джозеф Аун. Освіта як захист від штучного інтелекту:
-

<https://osvitanova.com.ua/posts/2307-osvita-iak-zakhyst-vid-shtuchoho-intelektu>
